

Cauza C-605/21**Rezumatul cererii de decizie preliminară în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data primirii:**

30 septembrie 2021

Instanța de trimitere:

Městský soud v Praze (Republica Cehă)

Data emiterii deciziei de depunere a cererii având ca obiect pronunțarea unei decizii preliminare:

29 septembrie 2021

Reclamantă:

Heureka Group a.s.

Pârâtă:

Google LLC

Obiectul litigiului principal

Ațiune formulată de Heureka Group a.s. (denumită în continuare „reclamanta”) la Městský soud w Praze (Tribunalul din Praga, denumit în continuare „instanța de trimitere”), în care societatea respectivă solicită despăgubiri de la Google LLC (denumită în continuare „pârâta”) pentru profitul nerealizat, pretinsă ca urmare a abuzului de poziție dominantă din partea pârâtei prin plasarea și afișarea propriului comparator de prețuri în cel mai bun loc posibil în rezultatele generale ale căutării, în detrimentul comparatorului reclamantei (denumit în continuare „comportamentul în litigiu”).

Obiectul și temeiul legal al cererii de decizie preliminară

În temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumit în continuare „TFUE”), instanța națională solicită Curții de Justiție să

interpreteze Directiva 2014/104¹ și articolul 102 TFUE, precum și principiul efectivității.

Întrebările preliminare

1) Articolul 21 alineatul (1) din Directiva 2014/104 și principiile generale de drept al Uniunii trebuie interpretate în sensul că Directiva 2014/104 și, în special, articolul 10 din aceasta sunt aplicabile direct sau indirect în cauza de față, care privește cererile de despăgubire pentru toate prejudiciile ca urmare a încălcării prevederilor articolului 102 TFUE, încălcare începută înainte de intrarea în vigoare a Directivei 2014/104 și care s-a încheiat după expirarea termenului de transpunere stabilit pentru implementarea acesteia, într-o situație în care cererea de despăgubire a fost depusă după expirarea termenului de transpunere sau trebuie interpretate în sensul că articolul 10 din Directiva 2014/104 se aplică numai parțial comportamentului în discuție (și ca urmare unei părți a prejudiciului), care a avut loc după intrarea în vigoare a Directivei 2014/104 sau și după expirarea termenului de transpunere?

2) În conformitate cu sensul și scopul Directivei 2014/104 sau cu articolul 102 TFUE și cu principiul efectivității, articolul 22 alineatul (2) din Directiva 2014/104 trebuie interpretat în sensul că „orice măsuri naționale adoptate în temeiul articolului 21, în afara celor menționate la [articolul 22] alineatul (1)” constituie reglementări naționale de punere în aplicare a articolului 10 din Directiva 2014/104, cu alte cuvinte, în cazul articolului 10 din Directiva 2014/104 și al principiilor privind prescripția, se aplică alineatul (1) sau alineatul (2) al articolului 22 din Directiva 2014/104?

3) Dispozițiile naționale și interpretarea acestora, care leagă „cunoașterea faptului că s-a cauzat un prejudiciu”, esențială pentru începerea termenului de prescripție a dreptului subiectiv, de cunoașterea de către partea prejudiciată a „prejudiciilor parțiale individuale” care apar treptat pe parcursul unui comportament anticoncurențial în curs de desfășurare sau continuu (întrucât jurisprudența se întemeiază pe premisa că cererea de despăgubire este în întregime divizibilă) și prejudicii parțiale pentru care încep să curgă termene de prescripție separate, indiferent de cunoașterea de către partea prejudiciată a întinderii totale a prejudiciului rezultat din încălcarea articolului 102 TFUE în ansamblul său, respectiv dispozițiile naționale și interpretarea acestora care permite ca termenul de prescripție în cazul unei cereri de despăgubire care decurge dintr-un comportament anticoncurențial să înceapă înainte de încetarea unui astfel de comportament, care constă în plasarea și afișarea într-un mod mai favorabil a propriului comparator de prețuri cu încălcarea articolului 102 TFUE sunt

¹ Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene, (JO 2014, L 349, p. 1, denumită în continuare, în afara întrebărilor preliminare, „directiva”).

conforme cu articolul 10 alineatul (2) din Directiva 2014/104 sau cu articolul 102 TFUE și cu principiul efectivității?

4) Articolul 10 alineatele (2), (3) și (4) din Directiva 2014/104 sau articolul 102 TFUE și principiul efectivității se opun unor dispoziții naționale care prevăd că termenul de prescripție a drepturilor subiective la acțiuni în despăgubire este de trei ani și începe să curgă de la data la care partea prejudiciată a luat cunoștință sau ar fi putut lua cunoștință despre prejudiciul parțial și despre entitatea care este obligată să îl repare, dar care nu iau în considerare (i) momentul încetării încălcării normei, (ii) cunoașterea de către partea prejudiciată a faptului că comportamentul avut constituie o încălcare a legislației în materie de concurență și care, în același timp, (iii) nu suspendă și nici nu întrerup acest termen de prescripție de trei ani pe durata procedurilor aflate pe rol în fața Comisiei, al căror obiect este încălcarea continuă a articolului 102 TFUE și (iv) nu conțin norma conform căreia suspendarea termenului de prescripție încetează cel mai devreme la un an după ce decizia de constatare a încălcării rămâne definitivă?

Dispoziții de drept comunitar citate

Articolul 102 TFUE și articolele 10, 21 și 22 din directivă.

Dispoziții de drept național citate și domeniul de aplicare temporar

În ceea ce privește perioada comportamentului în discuție în litigiu (din februarie 2013 până la 27.6.2017), trebuie să se țină seama de aplicarea a trei dispoziții, dintre care instanța de trimitere consideră ca relevant *Občanský zákoník* (Codul civil)², care se aplică unei mari părți [a acestei perioade] (de la 1.1.2014 până la 27.6.2017) a acestei perioade. În conformitate cu § 620 și 629 din Codul civil, termenul de prescripție a dreptului subiectiv este de 3 ani, iar începutul acestui termen este legat de „luarea la cunoștință a prejudiciului și a identității persoanei obligate să îl repare”.

Până la data de 31 decembrie 2013 a fost în vigoare *zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník* (Legea nr. 513/1991, Codul comercial), care, de asemenea, recunoștea victimei prejudiciului dreptul la repararea prejudiciului cauzat de comportamentul anticoncurențial, diferența fiind reprezentată de faptul că acesta prevedea un termen de prescripție de patru ani, pe care instanța de trimitere îl consideră lipsit de relevanță.

² *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (Legea nr. 89/2012, Codul civil, în vigoare de la 01.01.2014) (denumită în continuare „Codul civil”).

Zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (Legea nr. 262/2017 privind despăgubirile în domeniul concurenței, denumită în continuare „ZNŠHS”) de transpunere a directivei³ a intrat în vigoare la 1 septembrie 2017.

Prezentare succintă a situației de fapt

- 1 Reclamanta a contestat comportamentul în litigiu la 26.6.2020 într-o cerere de despăgubire pentru profitul nerealizat în valoare de 394 857 000 CZK cu dobândă, care a fost introdusă la instanța de trimitere în calitate de primă instanță.
- 2 Această acțiune a fost introdusă în urma deciziei Comisiei din 27.6.2017, AT.39740, în cauza Google Search (Shopping) (denumită în continuare „decizia Comisiei”)⁴, în care s-a constatat că pârâta, ca urmare a comportamentului în discuție în litigiu, a încălcat articolul 102 TFUE, între altele, și pe teritoriul Republicii Cehe în perioada februarie 2013 – 27.6.2017.
- 3 Următoarele fapte au precedat emiterea deciziei Comisiei:
 - la data de 30 noiembrie 2010, Comisia a deschis o anchetă împotriva pârâtei, cu privire la o posibilă încălcare a articolului 102 TFUE,
 - la data de 27.5.2014, Sdružení pro internetový rozvoj v České republice (Asociația pentru Dezvoltarea Internetului în Republica Cehă, denumită în continuare „SPIR”), al cărui membru este reclamanta, a publicat un comunicat de presă al cărui conținut a reprezentat opinia divergentă exprimată de această asociație cu privire la obligațiile propuse de pârâtă în procedura în fața Comisiei,
 - la data de 15.04.2015, Comisia a emis o comunicare privind obiecțiunile în această cauză, iar
 - la data de 14 iulie 2016 a inițiat o procedură în ceea ce privește încălcarea articolului 102 TFUE (pe lângă pârâtă, și împotriva societății-mamă a pârâtei, Alphabet Inc).
- 4 Pârâta susține că pretențiile reclamantei sunt prescrise, întrucât, în situația expusă la punctul precedent, reclamanta ar fi putut lua cunoștință de faptul că suferă un prejudiciu și de identitatea persoanei care îl produce⁵ cu mult înainte de pronunțarea deciziei Comisiei și, în plus, că termenele de prescripție a drepturilor

³ Cerințele prevăzute la articolul 10 din Directivă sunt reflectate în dispozițiile articolului 9 din ZNŠHS.

⁴ În conformitate cu dreptul național și cu dreptul Uniunii, instanța de trimitere este obligată prin această decizie în ceea ce privește determinarea persoanei responsabile pentru comportamentul anticoncurențial și a faptului că un astfel de comportament a avut loc.

⁵ Nu există nicio îndoială că operatorul motorului de căutare Google este societatea Google LLC.

subiective pentru prejudicii (parțiale) au început să curgă treptat din februarie 2013, adică de la începutul prejudiciului pretins, iar cel târziu de la 27.5.2014, adică de la publicarea de către SPIR a comunicatului de presă.

- 5 Prin urmare, reclamanta ar fi putut să-și înainteze cererea mai devreme și, dacă ar fi considerat că comportamentul anticoncurențial al pârâtei continuă și că suferă un prejudiciu din ce în ce mai mare, să o extindă treptat pentru a include prejudiciile (parțiale) aduse acesteia.
- 6 Pârâta apreciază, așadar, că cererea este prescrisă pentru perioada cel puțin din februarie 2013 până la 25 iunie 2016.

Prezentare succintă a motivării trimiterii preliminare

- 7 **Întrebarea nr. 1** - Dacă și în ce măsură directiva se aplică în prezenta cauză. Răspunsul la această întrebare nu este clar, întrucât comportamentul în litigiu a început înainte de intrarea în vigoare a directivei (adică înainte de 25.12.2014) și a încetat abia după expirarea termenului limită de transpunere a Directivei, adică după 27.12.2016, transpunerea având loc abia la 1 septembrie 2017, când a intrat în vigoare ZNȘHS.
- 8 Prin urmare, nu este clar dacă articolul 10 din directivă se aplică (i) întregului prejudiciu [apărut] în perioada cuprinsă între februarie 2013 și 27.6.2017 sau numai (ii) prejudiciului parțial [apărut] în perioada de la 26.12.2014 până la 27.6.2017 sau eventual și prejudiciului [apărut] după expirarea termenului de transpunere a Directivei, adică în raport cu perioada de la 28.12.2016 până la 27.06.2017. Factorul decisiv în această privință poate fi dacă articolul la care se face referire este de drept material sau procesual (a se vedea punctele 10 și 11 de mai jos).
- 9 În cazul în care prezenta cauză nu ar intra (chiar parțial) în domeniul de aplicare în timp al Directivei, legislația națională⁶ ar trebui să fie apreciată numai în lumina articolul 102 TFUE și a principiului efectivității.
- 10 **Întrebarea nr. 2** – dacă articolului 10 din directivă i se aplică dispozițiile alineatului (1) sau și cele ale alineatului (2) al articolului 22 din directivă. Alineatul (1) al articolului menționat se referă la dispoziții de drept material și interzice aplicarea retroactivă a acestora, în timp ce alineatul (2) se referă la „alte” prevederi ale directivei, adică la prevederile de drept procesual.
- 11 În funcție de natura lor, în cazul dispozițiilor naționale adoptate în scopul transunerii articolului 10 din directivă s-ar aplica, prin urmare, unul dintre cazurile indicate. Dacă articolului 10 din directivă i se aplică cazul prevăzut la articolul 22 alineatul (2) din directivă, de la data de 1 septembrie 2017 ar trebui

⁶ Prevederile de drept material ale ZNȘHS de punere în aplicare a directivei nu sunt aplicabile în cauza de față din cauza interzicerii aplicabilității retroactive.

aplicate prevederile ZNŠHS⁷, care prevede un termen de prescripție de cinci ani și care se aplică termenelor de prescripție care au început să curgă în conformitate cu prevederile legale existente și care nu au expirat înainte de această dată, în timp ce cererea de despăgubire în speță a fost introdusă după data de 25 decembrie 2014. În schimb, în cazul în care dispozițiile privind prescripția prevăzute la articolul 10 din directivă sunt tratate ca norme de drept material, această reglementare nu ar putea fi aplicată.

- 12 Doctrina cehă și jurisprudența instanțelor tratează în mod tradițional termenul de prescripție ca fiind „de drept material”. Luarea în considerare a excepției de prescripție înseamnă că victima prejudiciului nu poate pretinde despăgubiri în instanță, deși acest drept încă există ca un așa-numit „angajament firesc”. În cazul în care excepția prescripției nu a fost ridicată în fața instanței, instanța nu o ia în considerare din oficiu și ia în considerare cererea prescrisă a reclamantului. Prin urmare, instanța de trimitere este conștientă de faptul că instituția prescripției prezintă și trăsături cu caracter procesual. Directiva prevede, de asemenea, termenul de prescripție pentru „dreptul de a introduce o acțiune” în despăgubire, ceea ce ar putea indica, de asemenea, un caracter mai procedural al acestei instituții.
- 13 Cu titlu de completare, instanța de trimitere arată că o întrebare similară face deja obiectul unei întrebări preliminare adresate Curții cu numărul C-267/20 (Volvo și DAF Trucks).
- 14 **Întrebarea nr. 3** – dacă, în ceea ce privește începerea termenului de prescripție, noțiunea națională „cunoașterea faptului că prejudiciul a fost cauzat” corespunde sensului noțiunilor analoge din legislația Uniunii.
- 15 Nejvyšší soud ČR (Curtea Supremă a Republicii Cehe)⁸ consideră că este esențial pentru începerea termenului subiectiv de prescripție ca prejudiciul cauzat printr-o încălcare în curs de desfășurare sau continuă să fie cunoscut, chiar și parțial. Nu este necesar ca victima prejudiciului să cunoască întreaga durată a unei astfel de încălcări și nici întinderea totală a prejudiciului cauzat de o astfel de încălcare. Jurisprudența instanțelor se bazează pe ipoteza că în astfel de cazuri prejudiciul este divizibil și că fiecare „nou prejudiciu”, prin care prejudiciul inițial a crescut ca urmare a duratei/continuării aceluiași eveniment care a dat naștere prejudiciului, poate fi invocat în fața instanței în mod independent prin depunerea unei noi cereri sau extinderea cererii existente. Termenul subiectiv de prescripție de trei ani începe să curgă separat pentru fiecare astfel de prejudiciu parțial.

⁷ Paragraful 36 din ZNŠHS conține cerința prevăzută la articolul 22 alineatul (2) din Directivă și prevede că această lege se aplică numai acțiunilor relevante pentru prejudicii inițiate după 25 decembrie 2014.

⁸ Hotărârea Nejvyšší soud (Curtea Supremă) din 23.9.2015, referință dosar 25 Cdo 2193/2014, CZ:NS:2015:25.CDO.2193.2014.1.

- 16 Potrivit acestei interpretări, în sensul prezentei cauze, de fiecare dată când pârâta și-a plasat și afișat în mod favorabil propriul comparator de prețuri pe site-ul său [rezultatele căutării], reclamanta ar fi putut pierde profit (pierdere parțială), cu privire la care a început să curgă unul dintre numeroasele termene subiective de prescripție pentru o cerere de despăgubire în legătură cu un astfel de prejudiciu parțial. Astfel, reclamanta ar afla în mod constant despre „noul domeniu de aplicare al prejudiciului”. Acest lucru ar însemna, de asemenea, că cererile de despăgubire pentru prejudiciul parțial care determină începutul încălcării ar putea fi prescrise înainte de încetarea încălcării.
- 17 În hotărârea C-637/17⁹, Curtea a subliniat cunoașterea de către partea prejudiciată a „întinderii exacte a prejudiciului” precum și posibilitatea ca partea prejudiciată să solicite „despăgubirea integrală” pentru prejudiciul cauzat de încălcare. Cu toate acestea, nu reiese clar din această hotărâre dacă cunoașterea „întinderii prejudiciului” asupra căreia Tribunalul a atras atenția în mod special corespunde cunoașterii „prejudiciului total” care rezultă din ansamblul abuzului continuu de poziție dominantă sau dacă cunoașterea „prejudiciului parțial” săvârșit la un moment dat în timp ca parte a unei astfel de delict continuu este suficient.
- 18 Răspunsul la această întrebare pare să depindă de faptul dacă legislația Uniunii Europene impune nu numai cunoaștințe calitative (și anume cunoașterea tipului specific și a naturii prejudiciului), ci și cunoaștințe cantitative (și anume cunoașterea întregii dimensiuni a prejudiciului acumulat în timp). În acest caz, termenul de prescripție nu putea începe să curgă până când partea prejudiciată nu a luat cunoștință de întinderea totală a prejudiciului.
- 19 Potrivit instanței de trimitere, interpretarea potrivit căreia dreptul la despăgubire poate fi revendicat prin zeci, sute sau mai multe de cereri separate nu corespunde naturii abuzului de poziție dominantă în prezenta cauză. Încălcarea parțială constând în comportamentul în discuție în litigiu nu poate constitui, în sine, o încălcare a articolul 102 TFUE, care este un comportament care conduce (ar putea conduce) prin domeniul său de aplicare, durata, intensitatea și modalitatea de punere în aplicare la o denaturare „semnificativă” a concurenței sau care are un efect anticoncurențial, care este una dintre condițiile pentru un abuz de poziție dominantă¹⁰. Potrivit instanței de trimitere, în această privință nu este suficient să se exercite efecte (de exemplu în întregime marginale).
- 20 Prin urmare, instanța de trimitere consideră că, având în vedere natura cauzei, partea prejudiciată nu a putut lua cunoștință despre întinderea totală și tipul prejudiciului legat de „încălcările parțiale” individuale și termenul subiectiv de

⁹ Hotărârea Curții din 28 martie 2019 în cauza C-637/17 [Cogeco Communications], ECLI:EU:C:2019:263, punctele (53) și (54).

¹⁰ A se vedea Hotărârea Curții din 13 februarie 1979 în cauza 85/76 Hoffmann-La Roche/Comisia, EU:C:1979:36, punctul 123, Hotărârea în cauza C-23/14 Post Danmark A/S/Konkurrencerådet, EU:C:2015:651, punctele (40), (46), (47), (72) și (73) sau Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 6 septembrie 2017 în cauza C-413/14 P Intel, EU:C:2017:632, punctele (139)–(143).

prescripție (și în speță un termen de prescripție obiectiv, care nu ar putea începe să curgă mai devreme decât termenul subiectiv) pentru cererea de despăgubire nu putea începe să curgă înainte de expirarea încălcării survenite la momentul emiterii deciziei Comisiei.

- 21 Având în vedere considerațiile de mai sus, instanța de trimitere are îndoieli cu privire la compatibilitatea interpretării oferite de instanțele naționale cu articolul 10 alineatul (2) din Directivă, articolul 102 TFUE și principiul efectivității.
- 22 **Întrebarea nr. 4** - dacă Directiva, iar acolo unde nu este aplicabilă, articolul 102 TFUE și principiul efectivității împiedică aplicarea altor aspecte ale termenului de prescripție din Codul civil.
- 23 Instanța de trimitere citează, în primul rând, hotărârea Curții C-637/17 și hotărârea Curții din 13 iulie 2006 în cauza C-295/04 la 298/04 Manfredi, EU:C:2006:461, care, totuși, a fost emisă într-o situație în care Directiva nu era aplicabilă, iar faptele relevante, legislația națională și jurisprudența aferentă erau diferite de prezenta cauză.
- 24 În cauza prezentă, Codul civil leagă începerea termenului subiectiv de prescripție de trei ani de faptul că partea prejudiciată cunoștea sau putea să cunoască identitatea persoanei care a cauzat prejudiciul și existența prejudiciului (cunoașterea cuantumului exact al prejudiciului nu este necesară, la fel ca și cunoștințele complete privind persoana care a cauzat prejudiciul)¹¹. Din jurisprudența internă menționată mai sus se poate concluziona și că partea prejudiciată trebuie să aibă cunoștința de un anumit comportament sau, respectiv, de încălcări individuale survenite ca parte a unei încălcări continue a articolul 102 TFUE conducând la o parte din prejudiciu.
- 25 Contrar articolului 10 din directivă și transpunerii acesteia - § 9 ZNŠHS -, Codul civil nu conține însă următoarele elemente:
- cerința ca partea prejudiciată să fie conștientă de faptul că comportamentul este anticoncurențial¹²,
 - conectarea începutului termenului subiectiv de prescripție cu încheierea comportamentului anticoncurențial¹³,

¹¹ A se vedea Hotărârea Nejvyšší soud (Curtea Supremă) din 28.5.2020, referință dosar 25 Cdo 1510/2019, CZ:NS:2020:25.CDO.1510.2019.1.

¹² Instanța de trimitere observă aici că autoritățile de concurență ajung adesea la constatarea ilegalității unei practici numai după ce au efectuat o analiză detaliată a tuturor faptelor relevante.

¹³ Cu toate acestea, potrivit instanței de trimitere, nu este clar dacă încetarea încălcării în sensul articolului 10 alineatul (2) din Directivă trebuie înțeleasă ca ultimul moment al „unei încălcări în curs de desfășurare sau continuă” (a se vedea Hotărârea Curții din 24 martie 2011 în cauza T-385/06 Aalberts Industries și alții/Comisia, EU:T:2011:114, punctul (10); din 16 septembrie 2013 în cauza T-378/10 Masco și alții/Comisia, EU:T:2013:469, punctele (119) și (120) (cu

- suspendarea termenului de prescripție pentru perioada în care autoritatea competentă desfășoară proceduri cu privire la o încălcare a legislației în materie de concurență,
 - încetarea suspendării termenului de prescripție nu mai devreme de un an de la rămânerea definitivă a hotărârii privind încălcarea.
- 26 Termenul subiectiv de prescripție din prezenta cauză nu a fost, așadar, afectat de faptul că, în perioada de la 30 noiembrie 2010 până la 27 iunie 2017, Comisia a inițiat o acțiune împotriva pârâtei cu privire la o posibilă încălcare (încă în curs și neîncheiată) a articolului 102 TFUE, culminând cu o decizie emisă de această instituție.
- 27 Potrivit instanței de trimitere, faptul că în dreptul național nu sunt prevăzute cerințele Directivei menționate mai sus nu poate fi remediat prin interpretarea acesteia în conformitate cu dreptul Uniunii. Prin urmare, dacă în speță instanța de trimitere ar interpreta Codul civil în conformitate cu jurisprudența internă relevantă, cererea de despăgubire pentru perioada februarie 2013 – 25 iunie 2017 (adică în afara celor două zile de încălcare) ar fi, cel mai probabil, prescrisă.
- 28 Prin urmare, dacă instanța ar considera că termenul de prescripție este justificat, ar respinge cererea aproape în totalitate. În caz contrar, instanța ar iniția proceduri probatorii lungi și costisitoare cu privire la producerea și cuantumul prejudiciului pretins.

privire la încălcarea articolului 101 din TFUE). Într-adevăr, textul final al Directivei nu impune în mod explicit „sfârșitul unei încălcări continue sau repetate”, care a fost inclus în proiectul de Directivă anterior.